

Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>.

5. Замах на вбивство, розбій та викрадення автомобіля в умовах воєнного

стану. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.0412.ua/news/3388422/zamah-na-vbivstvo-rozbij-ta-vikradenna-avtomobila-v-umovah-voennogo-stanu-u-berdicevi-povidomleno-pro-pidozgu-19-ricnomu-parubku>.

6. Розбій в умовах воєнного стану – буковинця засуджено до 8 років

позбавлення волі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://chas.cv.ua/%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB/107428%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B1%D1%96%D0%B9-%D0%B2-%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85-%D0%B2%D0%BE%D1%94%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%83-%D0%B1%D1%83.html>.

Варава Дмитро Віталійович,

аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СПОЖИВАЧІВ НАРКОТИКІВ

Соціально-демографічний склад споживачів наркотиків, алкоголю, токсикоманів та інших маргінальних верств населення являє сьогодні значний теоретичний і практичний інтерес. Вивчаючи це питання, ми наводимо дані, отримані в результаті локальних досліджень, які стовідсотково не можуть претендувати на високу репрезентативність, хоча і відкривають завісу невизначеності цього соціального девіантного явища.

Так, у всіх девіантних проявах, серед споживачів наркотичних засобів та наркоманів переважають чоловіки. За офіційними даними, співвідношення жінок і чоловіків серед наркоспоживачів і хворих на наркоманію становить від 1:2-1:3 в розвинених країнах і до 1:20 в країнах третього світу. Загальна тенденція – зростання частки жінок серед споживачів наркотиків.

До початку ХХІ ст. це співвідношення в різних регіонах України становило 1:2 – 1:6. З тих, хто хоча б раз пробував наркотики, жінок було 10,7 %, чоловіків – 25,6 %, а активних споживачів наркотичних засобів відповідно – 2,9 % і 9,5 %.

Наркотизм – переважно молодіжна світова проблема. У роботах А. Габіані відзначається, що серед споживачів наркотиків було понад 65 % молодих людей у віці до 30 років, а початок споживання наркотиків припадає на 14–16 років [1, с. 78–79].

Вік першої проби наркотичних засобів або сильнодіючих засобів з числа їх споживачів в Україні 11–13 років близько – 6 %, 14–16 років – близько 52 %, 17–19 років – понад 42 %.

Освітній рівень споживачів наркотиків і наркоманів досить високий, хоча і дещо поступається середньому для популяції. В Україні в цілому спостерігається зниження наркоспоживання зі зростанням освітнього рівня. Але серед усіх груп споживачів (зрідка пробували наркотики, колишніх і реальних активних споживачів) найбільшу питому вагу складають особи з незакінченою вищою освітою.

Серед наркоспоживачів відзначається відносно висока частка самотніх, несімейних осіб. Це пояснюється частково молодим віком любителів наркотиків, що пов'язано з неможливістю для них влаштувати особисте життя. У частині наркоманів сім'ї розпадалися з цілком зрозумілих причин. Із загальної кількості осіб, які вчинили злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотиків, робочих виявилось – 37 %, службовців – понад 12 %, учнів – 8 %, непрацюючих і тих, хто не навчався – близько 40 %.

В Україні за результатами локальних емпіричних досліджень, високим виявився відсоток споживачів наркотичних засобів серед учнів. Висока питома вага осіб, які не мають постійного джерела доходів (непрацюючі і тих, хто не вчаться). У 2020 році в м. Києві активними споживачами наркотиків були: з усього населення – 8 %, з студентів і учнів – 25,3 %, з некваліфікованих робітників – 7 %, з робочих середньої кваліфікації – 5,3 %, з некваліфікованих службовців – 6,2 %, із службовців середньої кваліфікації – 3,4 %, з числа керівників – 7,3 %, серед технічної інтелігенції – 3,4 %, серед гуманітарної інтелігенції – 2,7 % [2; 3; 4].

Зарубіжні дослідники відзначають взаємозв'язок статусу і виду бажаних наркотиків, міський характер наркотизма і підвищену частку іммігрантів серед наркоманів.

Як і слід було припускати, переважну масу засуджених за незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і їх

аналогів становлять підлітки і молодь у віці до 35 років (близько 70 %).

Як видно з матеріалів кримінального провадження, більшість злочинів наркомани вчиняють заради придбання наркотиків, або засобів для їх придбання. Латентність наркотизма дуже велика. Це необхідно враховувати, як використовуючи дані офіційної статистики, так і вибірових регіональних досліджень [2, с. 13–14.].

Звідси, наркотизм – поширене, статистично стійке соціальне явище, що виражається в споживанні частиною населення наркотичних (або токсичних) засобів, що в кінцевому рахунку призводить до відповідних наслідків: соціально-побутового, адміністративно-правового, кримінально-правового, медико-біологічного характеру.

Список використаних джерел

1. Габіани А. Кто такие наркоманы? *Социологические исследования*. 2000. № 2. С. 78–82.

2. Обіг наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів в Україні: посіб. / О.М. Стрільців, О.В. Щур, Д.Й. Никифорчук, Д.М. Тичина.; за заг. ред. О.М. Джужі. Київ: Нац. акад. внутр. справ України, 2005. 108 с.

3. Кесельман Л. Е., Мацкевич М. Г. Социальное пространство наркотизма. *Наркобизнес: учеб. поводиє*. СПб, 2010. 272 с.

4. Актуальні проблеми боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів в Україні: курс лекцій. у 3-х кн. Кн. 1. / О.М. Джужа, Л.Г. Шарай, Б.В. Западнюк, Д.Й. Никифорчук, С.М. Стрільців, Я.І. Слободян та ін.; за ред. Є.М. Моїсєєва. Київ: Київськ. нац. ун-т внутр. справ, Прикарпатськ. юрид. ін-т Львівськ. держ. ун-ту внутр. справ, 2007. 212 с.